

Затверджую:

Заступник голови

Консультативної ради

 С. Груздо.

ПРОТОКОЛ № 11/25

засідання Консультативної ради

з питань охорони культурної спадщини

Департаменту охорони культурної спадщини виконавчого органу Київської
міської ради (Київської міської державної адміністрації)

м. Київ

03 липня 2025 року

Присутні члени Консультативної ради:

С.Груздо, Ю.Лосицький, О.Мішустіна, В.Баранов, Б.Кожушко, М.Кальницький,
І.Шулешко, В.Тимкович, В.Гревцев, А.Святина, О.Дядюк.

Присутні: М.Соловйова, М.Розумна, О.Моргун, І.Субін, К.Василенко,
А.Рибчинська, О.Колесніченко, І.Парнікоза, Д. Перов, А. Погорілий, П.Захарчук,
О.Дмитрук.

Головуючий: С.Груздо

Відповідальний секретар: О.Мішустіна.

Порядок денний:

1. Розгляд облікової документації на «Житній критий ринок» по вул. Верхній Вал, 16.
2. Розгляд облікової документації на об'єкт: Будинок прибутковий з меблевим магазином Генріха Фалера на вул. Великій Васильківській, 10.
3. Розгляд Концепції регенерації р. Либідь в Києві.
4. Розгляд науково-проектної документації «Реставрація з пристосуванням та відновленням експлуатаційної придатності адміністративної будівлі (пам'ятки архітектури та історії місцевого значення, охор. № 3568-Кв) за адресою: м.Київ, вул. Богдана Хмельницького, 6».
5. Розгляд робочого проекту щодо ремонту (реставраційного) головного фасаду та даху будівлі по вул. Бульварно-Кудрявська, 3 в Шевченківському районі м. Києва (щойно виявлений об'єкт культурної спадщини «Особняк родини Сербулових» - Наказ Головного управління охорони культурної спадщини від 25.06.2011 № 10/38-11).
6. Різне.

СЛУХАЛИ: М.Соловійову, яка повідомила, що перебуває у відпустці та не буде брати участь у голосуванні.

СЛУХАЛИ: С.Груздо, який запитав чи є у членів Консультативної ради зауваження та пропозиції до Порядку денного.

ВИРІШИЛИ: Затвердити Порядок денний.

ГОЛОСУВАННЯ: «за» - 11, «проти» - 0, «утримались» - 0, «не голосували» - 0.

С.Груздо звернувся до членів Консультативної ради із запитанням про наявність у будь-кого з членів Консультативної ради реального чи потенційного конфлікту інтересів стосовно будь-якого з питань порядку денного.

Заяв про наявний конфлікт інтересів стосовно питань Порядку денного не надходило.

І. Слухали: доповідь *О.Мокроусової* стосовно облікової документації на «Житній критий ринок» по вул. Верхній Вал, 16.

Виступили: *А.Святина* зазначила, що у наданій документації необхідно уточнити адресу, уточнити габарити об'єкту, оскільки в документації зазначені габарити лише основної будівлі, а до предмету охорони запропоновані у тому числі підпірна стіна та наземна частина вентиляційних шахт. Також запропонувала уточнити предмет охорони.

І.Шулешко відзначила високій рівень проведених досліджень, зазначила, що об'єкт заслуговує на занесення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, але, разом з тим, необхідно доопрацювати облікову документацію в частині визначення виду об'єкта культурної спадщини, предмету охорони, та доопрацювати облікову документацію як «комплекс», оскільки до предмету охорони запропоновані об'єкти, які від основної будівлі розташовані за декілька метрів.

В.Баранов підтримав *І.Шулешко* та зазначив, що до досліджень комплексу необхідно залучати архітекторів, оскільки конструкції будівлі є нетиповими та складними.

В.Тимкович зазначив, що об'єкт заслуговує на занесення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України та про те, що у текстовій частині облікової картки необхідно уточнити та привести у відповідність адресу об'єкта. Виразив сумнів щодо необхідності доопрацювання документації на «комплекс».

В.Гревцев підтримав необхідність доопрацювання облікової документації на «комплекс» та зазначив про необхідність доопрацювання предмету охорони, оскільки конструкції будівлі перебувають в досить поганому стані, а їх особливістю є те, що їх неможливо реставрувати у подальшому. Скоріш за все їх можна буде тільки замінити на ідентичні.

О.Моргун зазначила про необхідність доопрацювання облікової документації в частині виду об'єкта. (Письмове обґрунтування додається.)

М.Кальницький підтримав необхідність доопрацювання облікової документації на «комплекс». Запропонував розглянути можливість взяти на облік панно, яке розташоване на будівлі як складову комплексу за видом «монументальне мистецтво».

Вирішили: Відзначити високий рівень проведених досліджень. Повернути облікову документацію на доопрацювання за типом «комплекс» із залученням архітекторів та доопрацювання в частині визначення предмету охорони та виду об'єкта.

Голосування: «за» - 11, «проти» - 0, «утримались» - 0, «не голосували» - 0.

ІІ. Слухали: доповідь *І.Тарутінової* стосовно облікової документації на об'єкт: Будинок прибутковий з меблевим магазином Генріха Фалера на вул. Великій Васильківській, 10.

Виступили: *М.Кальницький* відзначив високий рівень проведених досліджень та складання документації.

Вирішили: Зазначити, що облікова картка відповідає затвердженій формі, у об'єкту культурної спадщини наявна цінність з архітектурного погляду, об'єкт культурної спадщини відповідає критеріям, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 № 452.

Рекомендувати занести об'єкт культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України.

Голосування: «за» - 11, «проти» - 0, «утримались» - 0, «не голосували» - 0.

ІІІ. Слухали: доповідь *О.Олійник* стосовно Концепції регенерації р. Либідь в Києві.

Виступили: *В.Баранов* відзначив важливість комплексного підходу, який був застосований у наданій роботі.

С.Груздо запропонував розробникам для можливості урахування наданої концепції у Генеральному плані м. Києва представити її також на архітектурно-містобудівній раді Департаменту містобудування та архітектури.

І.Парнікоза зазначив на необхідності збереження «Лисої гори» як об'єкту природо-заповідного фонду та корегування наданої концепції в цій частині, оскільки деякі запропоновані у концепції рішення можуть призвести до збільшення відвідуваності та антропогенної присутності в цілому на «Лисій горі».

Вирішили: Відзначити високий рівень проведених досліджень та комплексного підходу до перспектив розвитку території. Взяти надану концепцію до відома.

Рекомендувати розробникам представити концепцію на архітектурно-містобудівній раді Департаменту містобудування та архітектури.

Голосування: «за» - 11, «проти» - 0, «утримались» - 0, «не голосували» - 0.

IV. Слухали: доповідь *Д.Ларіна* стосовно розгляду науково-проектної документації «Реставрація з пристосуванням та відновленням експлуатаційної придатності адміністративної будівлі (пам'ятки архітектури та історії місцевого значення, охор. № 3568-Кв) за адресою: м.Київ, вул. Богдана Хмельницького, 6».

Виступили: *В.Баранов* запропонував схвалити наданий проект для подальшого погодження у встановленому порядку. В робочому порядку привести оформлення проекту у відповідність до вимог ДБН А.2.2-14-2016 «Склад та зміст науково-проектної документації на реставрацію пам'яток архітектури та містобудування», врегулювати і відповідно оформити відносини замовник-розробник та забезпечити виконання вимог законодавства в частині проведення земляних робіт в межах Центрального історичного ареалу та проведення відповідних археологічних досліджень.

В.Тимкович підтримав пропозицію *В.Баранова*.

Вирішили: схвалити наданий проект для подальшого погодження у встановленому порядку. В робочому порядку привести оформлення проекту у відповідність до вимог ДБН А.2.2-14-2016 «Склад та зміст науково-проектної документації на реставрацію пам'яток архітектури та містобудування», врегулювати і відповідно оформити відносини замовник-розробник та забезпечити виконання вимог законодавства в частині проведення земляних робіт в межах Центрального історичного ареалу та проведення відповідних археологічних досліджень..

Голосування: «за» - 7, «проти» - 0, «утримались» - 4, «не голосували» - 0.

V. Слухали: доповідь *О.Федотової* стосовно робочого проекту ремонту (реставраційного) головного фасаду та даху будівлі по вул. Бульварно-Кудрявська, 3 в Шевченківському районі м. Києва (щойно виявлений об'єкт культурної спадщини «Особняк родини Сербулових» - Наказ Головного управління охорони культурної спадщини від 25.06.2011 № 10/38-11).

Вирішили: Схвалити наданий на розгляд робочий проект для подальшого погодження у встановленому порядку.

Голосування: «за» - 10, «проти» - 0, «утримались» - 1, «не голосували» - 0.

Відповідальний секретар

О.Мішустіна.

*Щодо розгляду питання облікової документація на «Житній критий ринок» по вул. Верхній Вал,
16*

Житній критий ринок безперечно має істотну архітектурну цінність як приклад громадської споруди періоду другої хвилі модернізму в радянській архітектурі (1970–1980-ті роки) із характерними для цього періоду просторовими рішеннями, вантовим дахом великого прольоту без внутрішніх опор, органічною інтеграцією з міським рельєфом та стилістично виразним фасадним оформленням. Основною ознакою, яка зумовлює культурну цінність об'єкта, є саме його архітектура, що відповідає критеріям визначення виду пам'ятки відповідно до чинного законодавства.

Будівля ринку демонструє взаємозв'язок архітектури з ландшафтом історичного Подолу, включаючи інтеграцію із топографією схилу Замкової гори. У планувальній структурі відзначається поєднання функціонального зонування з естетичною виразністю, включно з декоративними алюмінієвими «пелюстками», вентиляційними конструкціями, ритмікою фасадів. Особливої уваги заслуговує функціональне призначення та соціокультурний контекст об'єкта, який підсилює архітектурну цінність.

Відповідно до ст. 1 Закону України “Про охорону культурної спадщини”, пам'ятка — це об'єкт, що має культурну цінність та занесений до Державного реєстру. Його цінність визначається предметом охорони — характерною властивістю, що зумовлює включення до Реєстру. У випадку Житнього ринку — це **архітектурна виразність**, конструктивна новизна і просторове планування, характерні для модернізму 1970–1980-х років.

Будівля ринку поєднує масштабне вантове перекриття без опор, складну топографічну інтеграцію з ландшафтом Подолу, декоративні “пелюсткові” елементи на фасадах, алюмінієві вставки, розкрити структуру об'ємів. Усе це — складові **цілісного архітектурного задуму**, розробленого в межах первісної проектної документації, що відповідає вимогам п.3 Постанови КМУ № 452 від 22.05.2019 «Про порядок визначення категорій пам'яток» згідно з яким вид пам'ятки визначається провідною ознакою.

Фасадне декоративне оформлення, зокрема рельєф “Шлях з варягів у греки”, виконане в межах авторського архітектурного проекту і не має автономного художнього або меморіального значення. Такі елементи не є самостійними творами монументального мистецтва, не функціонують незалежно від архітектурного середовища і не можуть бути вилучені без втрати цілісності композиції споруди. Вони не мають автономного статусу, окремого функціонального чи художнього призначення, і є частиною архітектурного задуму та композиції будівлі і мають бути враховані у складі предмета охорони як фасадне оздоблення. «В оформленні фасадів використані алюмінієві вироби, на вікнах розміщено 256 пелюсткових пакетів, які служують сонцезахистом та покращують естетичні якості фасаду.», що свідчить про те, що ці елементи мають функціональне призначення і не є витворами образотворчого мистецтва.

Стосовно квадратних металевих вставок на фасаді на них також частково присутні трикутні елементи у вигляді каштанів, а також візуально виглядає матеріал з якого вони виконані однаковим, що свідчить про те що це єдиний архітектурний ансамбль концептуально розроблений архітектором, і ці об'єкти не можна трактувати як окремі твори монументального мистецтва.

З огляду на це, віднесення Житнього ринку до окремого виду “монументальне мистецтво” не має підстав. Крім того, відсутні документальні підтвердження окремої мистецької вартості зазначених об'єктів (фахова мистецтвознавча оцінка, включення до реєстрів творів монументального мистецтва тощо).

Стосовно пам'ятки науки і техніки місцевого значення, то до них можуть належати *технічні споруди* (старі фабрики, заводи, шахти, мости, водяні млини, електростанції, системи водопостачання та інші об'єкти, що мають значення для розвитку певного регіону), *машини та обладнання* (унікальні зразки техніки, які використовувались у минулому, або які мали значний вплив на розвиток певних галузей промисловості), *наукові установи та лабораторії* (будівлі, де проводилися важливі наукові дослідження, або які пов'язані з діяльністю видатних вчених).

Інженерно-конструктивні особливості будівлі, зокрема застосування великопролітної вантової системи перекриття, реалізовані у відповідності до поширених на той час рішень, які використовувались також на інших об'єктах, зокрема у Будинку меблів, Володимирському ринку, Палаці урочистих подій. Ванти - гнучкі сталеві троси, які використані при будівництві в період 1975-1980 років були вже сучасним будівельним рішенням. Оскільки історія їх створення та впровадження були винайденіще в 1841 році інженером Дж. Роблінгом. Застосування збірних залізобетонних конструкцій при будівництві в другій половині ХХ століття і до сьогодні є одним із широкозастосованих рішень, завдяки своїй надійності, економічності та швидкості зведення і не являється прогресивним з точки зору наукового чи технічного напрямку.

Таким чином, інженерні характеристики Житнього ринку не мають ознак унікального або новаторського технічного прориву, який би зумовлював його класифікацію як пам'ятки науки і техніки. Об'єкт не репрезентує унікальну конструктивну систему або етапну технологію, що мало б відповідати вимогам до пам'яток у сфері науки і техніки.

Схожий підхід застосовано до інших архітектурних об'єктів у Києві. Зокрема, Будинок меблів має декоративне фасадне оформлення з бетонних рельєфів і металевих вставок, але зареєстрований виключно як пам'ятка архітектури. Палац урочистих подій, фасад якого прикрашає скульптурна група “Шлюб”, також має статус лише архітектурної пам'ятки — художні елементи включені в опис, але не створюють окремого виду.

Архітектура об'єкта, його планувальні, конструктивні та стилістичні особливості становлять його основну культурну цінність. Інші елементи (монументальні вставки, інженерні рішення) мають допоміжне, декоративне чи функціональне значення в межах загального архітектурного задуму.

На підставі вищенаведеного, вважаємо доцільним і обґрунтованим визнання об'єкта “Житній критий ринок” пам'яткою архітектури місцевого значення, що відображає особливості цивільної архітектури періоду другої хвилі модернізму в Україні і відповідає вимогам чинного законодавства та практиці охорони культурної спадщини.

Водночас вважаємо недоцільним включення до рекомендованих видів об'єкта категорій «монументальне мистецтво» та «наука і техніка», оскільки наявні елементи монументального оздоблення не є самостійними творами, а інженерні рішення не мають статусу унікальних або визначальних у галузі науки і техніки.

Оксана МОРГУН

03.07.2025р.

